

Fra et advokatperspektiv: Dagens KU-praksis og kommentarer til forslaget

Advokat Tine Larsen

Bunestoppen

- Boligområde i Bamble, reguleringsplan vedtatt av kommunen i 2020, stadfestet av statsforvalteren i 2021
- Ved planoppstart ble det vurdert at planen ikke var KU-pliktig:
«Områdeplanen baserer seg på eksisterende kommuneplan, med videreføring av eksisterende formål, og utløser ikke konsekvensutredningsplikt.»
- Etter at planen var vedtatt kartla frivillige en rekke rødlistearter i området.
- Omgjøringsbegjæringer til statsforvalteren og departementet:
 - Planen mangler KU – saken ikke godt nok opplyst før vedtak
 - Vedtaket mangler vurderinger av prinsippene i nml. § 8-12
- I avslag på de tre første omgjøringsbegjæringer ble det bl a vist til at vedtaket var gyldig på vedtakstidspunktet fordi de nye opplysninger om naturmangfoldet var avdekket senere...
- Fjerde omgjøringsbegjæring: Planvedtaket omgjort av KDD i oktober 2024.

Bunestoppen fikk drahjelp av Sivilombudets uttalelse i sak om detaljregulering av Nye Veavågen skole, Karmøy (SOM 2022-5453):

- Parallelle problemstillinger som på Bunestoppen.
- Kommunen mente planen ikke trengte konsekvensutredning.
- Vedtatt plan påklaget av Naturvernforbundet - hadde dokumentert nye funn av rødlistearter i og rundt planområdet.
- Statsforvalteren stadfestet planen: Selv om det var gjort nye funn i ettertid, var kunnskapsgrunnlaget tilstrekkelig på tidspunktet for kommunens vedtak.
- Etter endelig vedtak ble det funnet ytterligere rødlistearter og vedtaket begjært omgjort - statsforvalter gjentok at alt var greit på vedtakstidspunktet.
- Naturvernforbundet klaget saken inn for Sivilombudet, som mente:
 - Kunnskap som kommer til senere og kaster lys over naturverdiene i planområdet, må lede til ny vurdering av om det foreligger KU-plikt og det må gjøres nye vurderinger etter naturmangfoldloven.
 - Planvedtaket måtte anses ugyldig som følge av at det var basert på et uriktig/mangelfullt faktum.

Arctic Center

- Alpinanlegg på Finnheia – Lille Blåmann i Tromsø
 - Verdsatt som svært viktig friluftslivsområde
 - Reinbeiteområde
 - Flere naturtyper og arter på rødliste eller av stor forvaltningsinteresse

Tre reguleringsplaner:

- Plan 0906 stadfestet av Miljøverndepartementet i 1988
 - Plan 1515 stadfestet av Miljøverndepartementet i 2008
 - Plan 1875 stadfestet av Kommunaldepartementet i 2021
-
- Omgjøringsbegjæring og prosessvarsel til KDD i desember 2024 (plan 1875)
 - Alpinanlegget er **aldri** konsekvensutredet.

I siste plan 1875 - i planbeskrivelsen punkt 1.6:

«Reguleringsplanen med tilhørende planområdet medfører ikke vesentlige endringer av formål eller bruk i forhold til formålene i den eksisterende reguleringsplanen 1515. Planen berører derfor ingen av temaene som medfører konsekvensutredning, da de allerede skal være utredet i forbindelse med tidligere prosesser.»

Ved behandling av plan 1515 i kommunestyret i 2007 fremgår det av saksfremlegget:

«Administrasjonen er og har vært av den oppfatning at planen ikke er gjennomarbeidet i en slik grad som realiseringen av et slikt prosjekt krever. Konsekvensene av gjennomføring av hele prosjektet er ikke utredet.»

Av Miljøverndepartementets stadfestingsvedtak for plan 1515 i juni 2008 fremgår det:

«Reguleringsplanen har blitt til gjennom en etter hvert lang prosess med mange parter involvert. Departementet har ut fra sakens opplysninger ikke merknader til at det ikke er foretatt konsekvensutredning i forbindelse med bebyggelsesplanprosessen.»

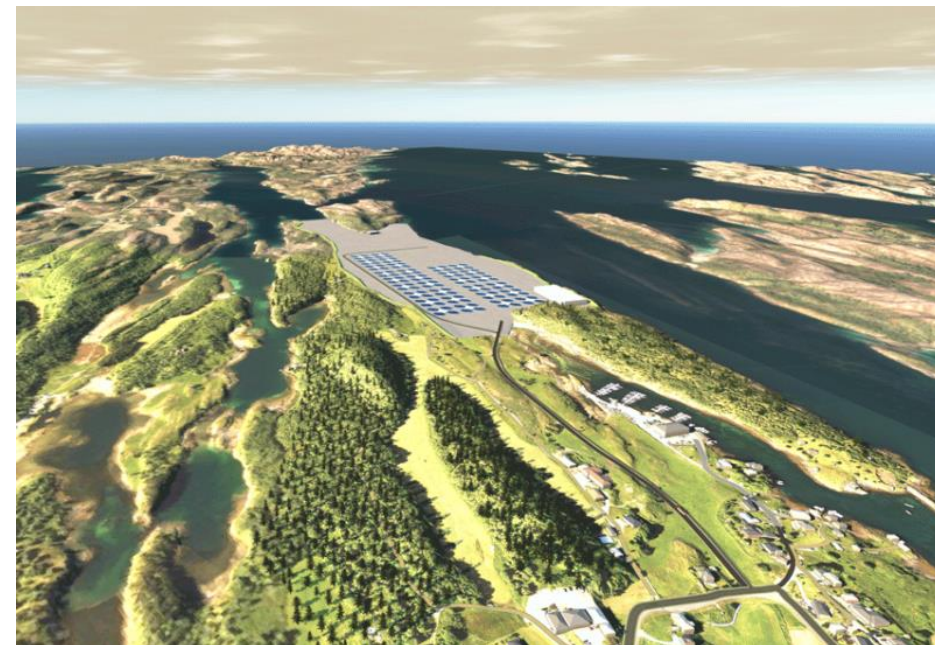
Manglende KU ble påpekt av flere i høringen av plan 1875 – uten at de ble hørt.

Planen ble ikke gjenstand for klagesaksbehandling pga innsigelse fra Sametinget (samiske kulturminner), og derfor sendt til departementet for stadfesting. I 2021 stadfestet de planen - konsekvensutredning ikke tema.

Høsten 2024: Klagebehandling av rammetillatelse og dispensasjoner til skianlegget – kommunen «oppdager» at alpinanlegget aldri er konsekvensutredet og erkjenner saksbehandlingsfeil. Mener feilen kan rettes i behandlingen av rammetillatelsen og dispensasjoner (klagene er pt. hos statsforvalter).

Utredning av alternativer Toft næringsområde SOM 2022-1343

- Reguleringsplan for landbasert oppdrett på Toftøya i Brønnøy
- Innsigelse fra statsforvalteren pga naturmangfold og friluftsliv
- Stadfestet av KMD, lagt til grunn at store naturmangfoldverdier ville gå tapt, men sterke næringsinteresser måtte her tillegges avgjørende vekt.
- Naturvernforbundet klaget saken inn til Sivilombudet, anførte at det var en saksbehandlingsfeil at alternative lokaliteter ikke var utredet.
- Vurdering av alternativer «et viktig element i arbeidet med konsekvensutredning», jf. Ot. prp. nr. 32 (2007-2008) s. 186
- Ombudet kom til at det var tvil ved om undersøkelse av «relevante og realistiske alternativer» hadde vært tilstrekkelig til å oppfylle kravene i KU-forskrift § 19 siste ledd
- Departementet behandlet saken på nytt med samme resultat, men:
 - Ga utrykk for at det var uheldig at alternativvurderinger ikke var dokumentert og gjort tilgjengelig ved høring av plan
 - Saken følges opp med styrking av veiledning om alternativvurderinger i KU på kommuneplan- og reguleringsplannivå

Tre vanlige feil:

1. Unntar KU etter KU-forskriften § 6b eller § 8a fordi planen er i samsvar med overordnet/tidligere plan som er konsekvensutredet – men fanger ikke opp vilkåret om at det konkrete tiltaket må være utredet. Se Kommunaldepartementets veileder om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven punkt 1.6:

«Mange tolker denne bestemmelsen til å gjelde alle reguleringsplaner så lenge reguleringsplanen er i tråd med kommuneplanens arealdel, og det er gjennomført en konsekvensutredning av kommuneplanen. Dette er en mistolkning som trolig henger igjen fra tidligere bestemmelse i pbl. § 12-10 om at «Konsekvensutredning kan utelates for nærmere bestemte reguleringsplaner når disse er i samsvar med kommuneplanens arealdel [...]». (...)

Bestemmelsene i §§ 6 b og 8 a, setter to vilkår til når et unntak fra KU-plikt kan påberopes for en reguleringsplan. Det konkrete tiltaket (dvs. prosjekttiltaket som beskrevet i reguleringsplanen) må ha vært utredet på et tiltaksnivå tidligere (se pkt. 1.1 siste avsnitt), og reguleringsplanen for tiltaket må være i samsvar med denne tidligere planen. Unntaket gjelder ikke dersom det bare er gjort en overordnet konsekvensutredning for omdisponering av arealer til utbyggingsformål (...).»

2. Planen/tiltaket antas å ikke få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn fordi det ikke er registrert noen verdifulle arter eller naturtyper i området. HVORFOR er det ikke registrert naturverdier i planområdet (f eks i Naturbase eller Artsobservasjoner)?
3. Hvis det er KU: Mangler vurdering av alternativer (særlig lokaliseringer).

I tillegg vanlig feil at manglende vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7 (og som ofte forutsetter gode konsekvensutredninger).

Kommentarer til forslag om nye KU-regler

- Krav om plan- eller utredningsprogram for alle prosjekter - 😊
- Uavhengig kontroll av KU - 😊
- Krav om at KU skal være eget dokument - 😊
- Krav om å vurdere konsekvenser av gjeldende arealbruk i kommuneplanens arealdel (grunnlag for «planvask») 😊
- Ny bestemmelse med krav til arealregnskap i overordnede planer 😊
- Utvidet krav til medvirkning fra relevante myndigheter. **Og statsforvalterne bør også ha mer fokus på om tiltaket skal ha KU når det vurderes innsigelse.**
- Krav om KU av akvakultur og hytte- og boligfelt over 50 daa – **Bra, men innslagspunkter kan slå uheldig ut – må presiseres med konkrete vurderinger av alle prosjekter under innslagspunkt.**
- **Krav om naturmangfoldkartlegging til ulike tider av året?**
- **Mulighet for å påklage enkelte prosessledende beslutninger underveis – f eks at plan er unntatt KU eller manglende alternativvurderinger?**